

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
15 oktober 2021
Ons kenmerk
Cft 202100126
Pagina
1/9

Uw kenmerk

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Bijlage

-

Onderwerp
Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2021

Geachte heer Silvania,

Op 1 oktober jl. ontving het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) de uitvoeringsrapportage (UR) over het tweede kwartaal van 2021. Op grond van artikel 18 lid 1 van de Rijkswet financieel toezicht (Rft) had de UR over het tweede kwartaal 2021 uiterlijk op 11 augustus jl. aangeboden moeten worden aan het Cft. De UR is daarmee ruim zeven weken te laat ingediend. Het Cft verzoekt u met klem aan de wettelijke termijnen zoals voorgeschreven in Rft te houden. Met dit schrijven ontvangt u op basis van artikel 18 van de Rijkswet financieel toezicht (Rft) de reactie van het Cft op de UR. Een afschrift van dit schrijven wordt aan de Staten en aan de minister-president van Curaçao verstuurd.

Achtergrond

Het Cft heeft geconstateerd dat de vastgestelde begroting 2021 van Curaçao niet voldoet aan de normen van de Rft dan wel de door de Rijksministerraad (RMR) daarop toegestane afwijkingen.¹ Op 20 april jl. adviseerde het Cft bij het ontwerp van de eerste wijziging op de vastgestelde begroting 2021 (BW).² In deze BW stelt Curaçao de lasten ten aanzien van de steunmaatregelen bij, verhoogt de belastingbaten, verhoogt de personeelslasten en verhoogt de lasten voor goederen en diensten. Het Cft is van oordeel dat de BW de geïdentificeerde tekortkomingen bij de vastgestelde begroting 2021 van Curaçao niet wegneemt. Daarnaast is de BW tot op heden niet vastgesteld.

---

¹ Cft, kenmerk Cft 202100035, Bericht Rijksministerraad op basis van artikel 13 lid 1 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten, d.d. 31 maart 2021.

² Cft, kenmerk Cft 202100039, Advies bij de ontwerpplandsverordening tot wijziging van de begroting 2021, d.d. 20 april 2021.

In de tweede UR zet Curaçao de realisatiecijfers af tegen deze ontwerp BW. Dit maakt deze prognose beperkt bruikbaar. Het is tegen deze achtergrond dat het Cft zijn reactie op de uitvoeringsrapportage geeft.

Toetsingskader

Het toetsingskader voor de beoordeling van de UR wordt gevormd door de Rft aangevuld met de aanwijzing die de RMR op 12 juli 2019 heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao en die op 24 december 2020 is bijgesteld.^{3 4} Vanwege de coronacrisis heeft de Rijkswetfinanciële Raad (RMR) aan Curaçao op diens verzoek toestemming verleend om, op basis van artikel 25 lid 1 van de Rft, voor 2021 af te wijken van de centrale begrotingsnorm zoals weergegeven in artikel 15 lid 1 sub a van de Rft. Daarbij wordt het uitgangspunt gehanteerd dat het tekort van het land over het jaar 2021 zo groot mag zijn als de in 2021 toe te kennen liquiditeitssteun en eventuele binnenlands of buitenlands (in overeenstemming met de RMR) aan te trekken liquiditeiten die ingezet worden ter dekking van het begrotingstekort minus het deel van de liquiditeiten dat besteed is aan kapitaaluitgaven. De verschillen tussen de kas-benadering en de baten-lasten-benadering dienen hierbij nog wel te worden betrokken en zullen nog nader moeten worden toegelicht bij de vaststelling van de BW of bij de jaarrekening 2021.

Oordeel

De UR toont een tekort over het tweede kwartaal van ANG 249 miljoen.⁵ Dit is een realisatie van 33 procent van de BW 2021, welke een tekort toont van ANG 721 miljoen voor het gehele jaar. Het Cft benadrukt opnieuw het belang de eerste BW aan te passen aan de realisatie en deze zo snel mogelijk vast te stellen.

Curaçao realiseert aan baten in het eerste halfjaar een bedrag van ANG 646 miljoen, een realisatie van 49 procent van de BW 2021. Curaçao realiseert in het eerste halfjaar 2021 ANG 895 miljoen aan lasten, gelijk aan 43 procent van de begroting voor heel 2021. Dit wordt met name verklaard door een forse onderbesteding van de post goederen en diensten en van de overige uitgaven. Voor de goederen en diensten verwacht het land in het tweede deel van het jaar ANG 168 miljoen ofwel 71 procent van het in de BW opgenomen bedrag te besteden.

---

³ Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen.

⁴ Bij besluit van 24 november 2020, nummer 2020002389 is besloten dat de aanwijzing na het Kroonberoep in stand blijft maar alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen APC en Curaçao en zo mogelijk aanvullende aflossingen uit de overschotten op de gewone dienst in de komende jaren.

⁵ In dit tekort is niet opgenomen het ontvangen bedrag voor Bijzondere Invoerrechten op benzine, dat vanwege een wijziging in de verwerking van de aangifte nog niet als opbrengst is verantwoord. Zie verdere toelichting hieronder.

Wat de overige uitgaven betreft worden de begrote kosten voor de regeling Vervroeg Vrijwillige Uittreding (VVU) gerealiseerd in het derde en het vierde kwartaal en zal een bijstorting in het schommelfonds niet nodig zijn in 2021.

Curaçao begroot voor 2021 ANG 133 miljoen aan investeringen, en gaf hier in het eerste halfjaar ANG 13 miljoen aan uit. Het Cft adviseert Curaçao om bij investeringen het uitgangspunt te hanteren alleen de noodzakelijke en urgente vervangingsinvesteringen en investeringen die voortkomen uit het Landspakket op te nemen.

Tot slot benadrukt het Cft het belang van het voortzetten van de projecten ter versterking van het financieel beheer, het vaststellen van de collectieve sector en het uitvoeren van het maatregelenpakket in de zorg en de sociale zekerheid gericht op de houdbaarheid van deze fondsen en waardoor voor 2022 en 2023 bijstortingen in het schommelfonds niet nodig zullen zijn.

Toelichting

Gewone dienst

In tabel 1 vindt u de realisatie van de gewone dienst voor het eerste halfjaar van 2020 en 2021 afgezet tegen de eerste BW 2021. De UR toont over het eerste halfjaar een voorlopig begrotingstekort van ANG 249 miljoen. In verband met een wijziging in de verwerking van de aangifte van de bijzondere invoerrechten op benzine verantwoordt het land een totaalbedrag van ANG 20 miljoen (nog) niet als opbrengst op de gewone dienst. Deze verwerking vindt pas plaats aan het einde van het boekjaar. Desalniettemin heeft het Cft deze belastingbaten in tabel 1 opgenomen. Indien deze belastingbaten worden meegenomen in de realisatie is het voorlopig begrotingstekort ANG 229 miljoen.

Baten

Curaçao realiseert in het tweede kwartaal ANG 646 miljoen aan baten (exclusief de belastingbaten voor bijzondere invoerrechten op benzine). Dit is ANG 22 miljoen minder dan in het jaar 2020, hetgeen grotendeels verklaard wordt door de aanhoudende negatieve gevolgen van de coronacrisis op de belastingbaten in het eerste halfjaar. Het Cft merkt daarbij op dat de verhoging van de license fee, welke verhoging onderdeel is van de afwikkeling van het Girobankdossier en ook is opgenomen in de BW 2021, nog niet is geëffectueerd. De Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) verwacht de verhoging pas per 1 januari 2022 te effectueren. Het Cft verzoekt het land om hiervoor compenserende maatregelen te treffen. Dit geldt eveneens voor eventuele voorziene verliezen van de CBCS waarin de begroting geen rekening mee is gehouden.

Tabel 1 Overzicht realisatie gewone dienst (in miljoenen ANG)⁶

Gewone dienst	2e UR 2020	2e UR 2021	BW 2021	Percentage t.o.v. BW 2021
Baten	668	646	1.323	49%
Belastingen	604	595	1.127	53%
Schenken en subsidies	14	16	18	89%
Andere inkomsten	50	35	178	20%
Lasten	874	895	2.084	43%
Beloning van personeel	232	216	427	51%
Goederen en diensten	58	69	242	29%
Afschrijving vaste activa	52	39	102	38%
Interest	31	29	65	45%
Subsidies & Overdrachten	247	265	525	50%
Sociale zekerheid	253	278	589	47%
Andere uitgaven	-	-	47	0%
Schommelfonds	-	-	88	0%
Afronding	1	-1	-1	
Resultaat gewone dienst	-206	-249	-761	33%
Bijzondere Invoerrecht Benzine	20	20	40	50%
Resultaat totaal	-186	-229	-721	32%

In de begroting 2021 is een verhoging van ANG 10 miljoen ten opzichte van 2020 opgenomen voor diensten waarvan de tarieven op basis van ontwikkelingen van de prijsindex of het profijtbeginsel aangepast kunnen worden. Het wetgevingstraject hiervoor is nog niet doorlopen. De verwachting is dat deze baten in 2022 zullen worden gerealiseerd. Ook hiervoor verzoekt het Cft het land om compenserende maatregelen te treffen.

Voor schenkingen en subsidies is in de begroting een bedrag van ANG 18 miljoen opgenomen. Dit betreft de bijdragen van Nederland in de kosten voor defensie en de kustwacht. Hier is de bijdrage van Nederland in de kosten van de voedselhulp bij gekomen.

⁶ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

De realisatie bedraagt tot en met het tweede kwartaal ANG 16 miljoen, 89 procent van de begroting. De realisatie betreft ANG 5 miljoen ontvangsten voor defensie en kustwacht, ANG 4 miljoen ontvangsten voor het onderwijs, ANG 4 miljoen voor voedselhulp⁷, en ANG 3 miljoen als bijdrage voor de bouw van de vreemdelingenbarakken.

Lasten

De tweede UR toont ANG 895 miljoen aan lasten, een realisatie van 43 procent van de begroting. De toename van de lasten van ANG 21 miljoen ten opzichte van 2020 wordt met name veroorzaakt door hogere lasten op subsidies, overdrachten en sociale zekerheid. Dit houdt verband met hogere uitgaven aan steunmaatregelen als gevolg van de coronacrisis. In 2020 werd in april gestart met de steunmaatregelen en werd een bedrag van ANG 149 gerealiseerd voor het hele jaar. In 2021 werd in het eerste halfjaar ANG 135 uitgegeven aan steunmaatregelen. Dit is gelijk aan een realisatie van 55 procent van de ANG 246 miljoen die hiervoor in de BW is opgenomen. Het Cft verwacht dat het gebruik van de steunmaatregelen in het tweede halfjaar 2021 zal afnemen. In de ontwerpbegroting 2022 zijn deze lasten niet meer opgenomen.

Wat betreft de realisatie van de personeelslasten merkt het Cft op dat in mei een bedrag van ANG 1 miljoen aan vakantietoelage wordt gerealiseerd, terwijl deze toelage in de begroting is afgevoerd ter invulling van de nullijn die afgekondigd is voor de periode 2021-2024. Het Cft merkt ook op dat de overwerkkosten van ANG 13 miljoen een realisatie weergeven van 74 procent van het in de BW begrote bedrag. Dit terwijl het land de overwerkkosten in de begroting 2021 had verlaagd met 25 procent ten opzichte van 2019 en 2020. Curaçao voert aan dat de toename is toe te schrijven aan het overwerk in de justitiële keten vanwege de handhaving van de coronamaatregelen en in de gezondheidszorg vanwege de tijdelijke capaciteitsuitbreiding. Het Cft wijst erop dat Curaçao in dat geval compenserende maatregelen dient aan te dragen.

De post goederen en diensten toont een realisatie van 29 procent. Het Cft constateert dat het land verwacht in het tweede deel van het jaar ANG 168 miljoen ofwel 71 procent van het in de BW opgenomen bedrag te besteden aan goederen en diensten. Dit is opmerkelijk en vormt een risico voor het land in verband met de liquiditeitsplanning.

---

⁷ De subsidie door Nederland van de voedselhulp is per 1 oktober jl. beëindigd. Na verwerking in de begroting kan Curaçao de kosten hiervoor wel opnemen in een verzoek tot liquiditeitssteun.

Overige bijzonderheden zijn de vooruitbetalingen aan Stichting Overheids Accountantsbureau (SOAB) en Stichting Belasting Accountants Bureau (SBAB) voor een totaalbedrag van ANG 5 miljoen voor werkzaamheden in het derde kwartaal en het voorschot van ANG 5 miljoen aan het Curaçao Medical Center (CMC)⁸ voor het aankopen van zorgmateriaal. Het Cft verzoekt Curaçao aan te geven op welke titel dit voorschot aan het CMC is betaald.⁹

Het Cft stelt vast dat in 2021 geen bijstorting door het land in het schommelfonds bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB) nodig zal zijn. Het land begrootte hiervoor ANG 88 miljoen voor 2021. De SVB verwacht op basis van de realisatiecijfers van mei 2021 dat het saldo van het schommelfonds per 31 december 2021 ANG 21 miljoen positief zal zijn. Dit is het gevolg van hogere premieontvangsten en door de inzet van de wettelijke reserves.

Kapitaaldienst

In tabel 2 is een overzicht van de kapitaaldienst opgenomen.

Curaçao heeft in het eerste halfjaar ANG 6 miljoen aan uitgaven gedaan voor investeringen in materialen voor scholen (boeken, computers, IT infrastructuur), ANG 5 miljoen aan de uitvoering van het toeristisch masterplan, 1 miljoen aan software ten behoeve van de herstructurering van het Belastingstelsel en ANG 1 miljoen aan andere kapitaaluitgaven. In de begroting is een bedrag van ANG 133 miljoen opgenomen voor kapitaaluitgaven. Daarmee lopen de totale uitgaven van ANG 13 miljoen dus fors achter op de begroting. Het is daarom noodzakelijk dat Curaçao in een daartoe aan te leveren bestedingsplan voor de investeringen aangeeft op welke wijze dit investeringsbedrag wordt uitgegeven met onderbouwing van de uit te voeren projecten in de tijd.

Op de kapitaaldienst is een lening opgenomen van ANG 170 miljoen. Deze lening is door Nederland aan Curaçao verstrekt in het kader van de afwikkeling van de Girobank dossier en uit dien hoofde doorgeleend aan GI-RO Settlement Holding N.V. dat met de afwikkeling is belast.

In het tweede kwartaal 2021 heeft een verstrekking van ANG 2 miljoen aan Curaçao Data & Television N.V. (CD&T)¹⁰ plaatsgevonden. Desgevraagd is door Curaçao bevestigd dat deze verstrekking heeft plaatsgevonden op basis van een besluit van de Raad van Ministers van Curaçao van 7 april jl. en is bedoeld ter dekking van de exploitatiekosten van de houdstermaatschappij, alsmede als werkkapitaal voor de dochterondernemingen.

---

⁸ HNO Transitie en Exploitatie N.V.

⁹ Lening, voorschot op zorgbudget, gift, subsidie, etc.

¹⁰ Houdstermaatschappij van ATM N.V. en Dataplanet N.V.

Het bedrag van ANG 2 miljoen betreft het restant van een reeds op 26 april 2020 goedgekeurde investering in CD&T van afgerond USD 4 miljoen. Het Cft is niet vooraf gekend in deze verstrekking. Bovendien is de verstrekking niet als item opgenomen in de liquiditeitsprognose die is gebruikt bij de bepaling van de liquiditeitsbehoefte over het tweede kwartaal 2021. Het Cft verzoekt Curaçao dan ook de noodzaak van deze investering nader te specificeren.

Tabel 2: Overzicht realisatie kapitaaldienst (in miljoenen ANG)¹¹

Kapitaaldienst	2e UR 2020	2e UR 2021	BW 2021	Percentage t.o.v. de BW 2021
Ontvangsten	437	209	1.032	20%
Afschrijvingen	52	39	102	38%
Verkoop OG	-	-	-	0%
Schadeverg. & uitk.	-	-	-	0%
Ontvangen aflossingen	3	-	10	0%
Aangegane geldleningen	382	-	721	0%
Lening i.v.m. Girobank	-	170	170	100%
Liquidatie deelnemingen	-	-	29	0%
Reserves & voorzieningen	-	-	-	0%
Uitgaven	19	193	311	62%
Investeringen	11	14	133	11%
Onttrekking reserves & voorz.	-	-	-	0%
Kapitaalverstrekkings en deelnemingen	-	2	-	0%
Kapitaalversterking GI-RO Settlement Holding N.V.	-	170	170	0%
Aflossingen leningen	8	8	8	100%
Afronding	-	(1)	-	
Saldo	418	16	721	2%

¹¹ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

Financieel beheer

In de reactie op de eerste UR verzocht het Cft u een voortgangsrapportage op te nemen in de UR van de werkzaamheden ter verbetering van het financieel beheer.¹² Met de tweede UR wordt aan dit verzoek voldaan. De voortgangsrapportage in de UR geeft een overzicht van de status van de projecten ter versterking van het financieel beheer. Het Cft constateert dat de voortgang beperkt is en betwijfelt of het verkrijgen van een goedkeurende verklaring voor de jaarrekening 2021 op basis van de huidige voortgang realistisch is. Het Cft adviseert u de planning te herzien.

Op 31 augustus jl. heeft Curaçao de conceptjaarrekening 2020 opgeleverd. Deze ligt nu ter controle voor bij de SOAB. Op 6 september jl. heeft de SOAB aangegeven de controle van de jaarrekening niet binnen de wettelijke termijn van 6 weken te kunnen afronden.¹³ De reden hiervoor is de gebrekkige beschikbaarheid van controle informatie. De SOAB verwacht dat de werkzaamheden een langere doorlooptijd zullen hebben.

Collectieve sector

Op grond van artikel 23 lid 1 van de Rft had uiterlijk 1 april 2020 de collectieve sector voor de begrotingsjaren 2021 en 2022 moeten zijn vastgesteld door Curaçao en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, na advies van het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Centraal Bureau voor de Statistiek in Nederland. Tot op heden heeft vaststelling niet plaatsgevonden. Het Cft verzoekt u om op korte termijn alsnog tot deze vaststelling te komen. Daarnaast heeft het Cft op 6 oktober jl. Curaçao verzocht om de toezending van een rapportage over de uitgaven-, ontvangsten-, tekort- en schuld cijfers van 2020 van de collectieve sector.¹⁴

Schuldpositie en rentelastnorm

Op basis van de beschikbare gegevens stelt het Cft vast dat de rentelasten van de collectieve sector van Curaçao binnen de rentelastnorm van ANG 131 miljoen liggen.

---

¹² Cft, kenmerk Cft 202100047, Reactie op de eerste uitvoeringsrapportage 2021, d.d. 31 mei 2021.

¹³ SOAB, kenmerk 21/0432 C/SF, Verlenging doorlooptijd jaarrekeningcontrole 2020 Land Curaçao, d.d. 6 september 2021. De doorlooptijd van de afgelopen drie jaren waren als volgt: jaarrekeningcontrole 2017: 6 maanden, jaarrekeningcontrole 2018: 8 maanden, jaarrekeningcontrole 2019: 9 maanden.

¹⁴ Cft, kenmerk 202100120, Verzoek jaarrekeningen overheidsentiteiten/jaarcijfers collectieve sector, d.d. 6 oktober 2021.

De overheidsschuld komt aan het einde van het tweede kwartaal 2021 uit op ANG 4.028 miljoen en is vrijwel onveranderd ten opzichte van de stand aan het einde van het eerste kwartaal.¹⁵ De schuldquote van Curaçao stijgt echter van 83 naar 87 procent van het bruto binnenlands product (bbp) als gevolg van een neerwaarts bijgestelde raming van het bbp voor 2021. De bijstelling is onder andere het gevolg van de lockdown in de maanden maart en april.

Inmiddels is voor het derde kwartaal ANG 168 miljoen liquiditeitssteun ter beschikking gesteld. Met inbegrip van deze leningen komt de schuldquote voor 2021 voorlopig uit op 91 procent van het bbp.

De schuldquote van de collectieve sector komt aan het einde van het tweede kwartaal 2021 naar schatting uit op 77 procent van het bbp.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Curaçao
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao

---

¹⁵ Bij de bepalen van de schuldquotes is uitgegaan van de recente ramingen van het IMF, 2021 Article IV Consultation discussion; Press release and Staff report - Curaçao and Sint Maarten, August 2021.